

Eveliina Heinäluoma sd

Kirjallinen kysymys kriisinkestävyydestä ja nuorten aikuisten kulttuurituesta

Eduskunnan puhemiehelle

Kulttuurielämä on merkittävässä roolissa aina kun pyritään vaikuttamaan ihmisten mieliin ja sydämiin. Kautta aikojen on kriisien aikana toisaalla levitetty valheita, toisaalla laulaen ja soittaen vahvistettu taistelutahtoa. Elävän kulttuuriperinnön voimaa on myös Venäjän hyökkäyssodan myötä käytetty hyvän puolustamiseksi, kun Ylioppilaskunnan laulajien johdolla suuri määrä suomalaisia lauloi Finlandia-hymniä Tehtaankadulla osoittaakseen tukea Ukrainalle. Kulttuuri antaa tärkeän kokemuksen kuulumisesta ja hyväksytyksi tulemisesta johonkin ryhmään, yhteisöön tai yhteiskuntaan laajemmin.

Minkä tahansa yhteiskunnallisen hyvän voi toki väittää tukevan resilienssiä eli sietoisuuttamme. Kuitenkin kulttuuri on se väline, jota kaikki konfliktin osapuolet ovat aina hyödyntäneet. Kun hallitus nyt uudessa työryhmässä käy läpi turvallisuustilanteen muuttumisen aiheuttamia tarpeita, kannattaa kulttuurin mahdollisuudet siinä heti ottaa käyttöön. Jo Suomen kestävä kasvun ohjelmassa todettiin kulttuurin olevan tärkeässä roolissa henkisessä jälleenrakennuksessa koronan jäljiltä. Nyt käsissämme on aivan toisen mittakaavan kriisi.

Infosotaan valmistautuminen on merkittävässä roolissa sietoisuuden rakentamisessa. Kybervalmiuksien lisäksi tarvitsemme koko kansalaisyhteiskunnan kyvyn tunnistaa disinformaatio, erottaa valhe totuudesta. Monilukutaito on siksi yhä tärkeämpi kansalaistaito, jonka rakentamisessa koko OKM:n hallinnonalalla on merkittävä rooli. Esimerkiksi eurooppalaiset kirjastot ovat ponnastaneet viestintään, joka auttaa ihmisiä erottamaan valeet.

Pystyykö meistä varmuudella kuitenkaan kukaan erottamaan deep fake -videota, jos sellaiseen törmäämme? Yhteiskuntalukutaito, kyky ymmärtää toista ihmistä vaatii yhä enemmän aikana, jolloin informaatiovaikuttamisella pyritään kylvämään eripuraa ja hätäännystä yhteiskuntaan. Kulttuurin antama yhteisyyden, merkityksellisyyden ja mielekkyyden kokemus auttaa ihmisiä sitoutumaan yhteisiin eurooppalaisiin ponnistuksiin. Se rakentaa luottamusta ja solidaarisuutta tavalla, joka kestää myös matkalla sattuneita väärinymmärryksiä sosiaalisessa mediassa.

Samaan aikaan ihmiset yhteen tuovat ja yhteisiä tunnekokemuksia tarjoavat kulttuuri- ja urheilutapahtumat ovat olleet koronan vuoksi vähissä. Juuri niitä me kuitenkin tarvitsemme. Jaettujen kulttuuristen kokemusten on havaittu voivan myös parantaa kommunikaatiotaitoja sekä lisätä yhteenkuuluvuutta ja yhteisöllisyyttä sekä sosiaalista pääomaa. Kulttuurialan jälleenrakennus on järkevä kytkeä osaksi uutta turvallisuuspoliittiseen tilanteeseen mukautumista.

Kirjallinen kysymys KK 171/2022 vp

Osallistavan ja yhteisöllisen taidetoiminnan on tutkimuksissa havaittu voivan lisätä sosiaalista vuorovaikutusta, tukea ja luottamusta sekä tarjota osallistujille kokemuksia nähdyn, kuullun ja arvostetun tulemisesta. Taiteellinen toiminta voi saada aikaan, edistää ja vaalia vuorovaikutusta myös sellaisten ihmisten tai ihmisryhmien välillä, jotka eivät aikaisemmin ole olleet tekemisissä keskenään. Taiteellinen toiminta voi lisätä ymmärrystä vieraista ihmisistä ja asioista sekä auttaa muuttamaan ennakkokäsityksiä itsestä, muista ihmisistä tai ihmisryhmistä. Esimerkiksi nuorilla yhteisöllisen ja osallistavan taidetoiminnan on todettu voivan antaa mahdollisuuden reflektoida omaa elämäänsä ja omaa rooliaan lähiyhteisössä tai yhteiskunnassa laajemmin. Taiteellisessa toiminnassa nuoret voivat myös tutkia ja tunnistaa erilaisia vaihtoehtoisia keinoja, selviytymisstrategioita ja resursseja, joita heillä on käytössään tai joihin heillä on pääsy. Juuri näitä taitoja me nyt tarvitsemme.

Eurooppalaiset esimerkit teoista kulttuurin elvyttämiseksi ja nuorten kulttuurikokemusten lisäämiseksi koronan jälkeisessä ajassa ovat konkreettisia. Esimerkiksi Espanjassa 18 vuotta täyttävät nuoret alkavat saada valtiolta rahaa kulttuurin kuluttamiseen Ranskassa ja Italiassa jo käytössä olevia malleja mukaillen. Nuorten saaman kulttuuripassin arvo Espanjassa on 400 euroa ja se tulee käyttää vuoden sisään. Passin tarkoituksena on helpottaa nuorten pääsyä kulttuurin pariin sekä vähentää koronapandemian kulttuurialalle aiheuttamia kielteisiä vaikutuksia.

Vastaavalle mallille voisi löytyä kysyntää myös Suomestakin. Nuoret ovat eläneet herkeä vaiheen elämässään niin, ettei ole tullut mentyä mihinkään. Kulttuuripassin käyttöönotto toimisi yhtenä tapana elvyttää kulttuuria sekä se kannustaisi nuoria ottamaan osaa kulttuuritoimintoihin yhteiskunnassa.

Suomessa on toki käytössä hieman ajatusta vastaava harrastuspassi. Harrastuspassi on kuitenkin suunnattu ala- ja yläkouluikäisille lapsille ja nuorille, eikä siihen sisälly etuseteliä. Täysi-ikäisyyden kynnyksellä olevien nuorten kulutusvoima on heikko ja toisella asteella opiskelevat ovat joutuneet viettämään etäopintojen parissa merkittävän osan viime vuosista. Nuorten syrjään jäämisestä on kannettu yhteiskunnassa koronapandemian aikana huolta — kulttuuripassi voisi olla yksi keino vähentää syrjäytymisen riskiä.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Miten hallitus ottaa kulttuurin mahdollisuudet huomioon kriisinkestävyudessa ja tulisiko Suomessa ottaa käyttöön kulttuuripassin kaltainen etu nuorille aikuisille?

Helsingissä 5.4.2022

Eveliina Heinäluoma sd